

ส่งออก ๓.ค. ยังขยายตัวสูงต่อเนื่อง แต่ปรับชะลอลงจากเดือนก่อนหน้า ตามการระบาดที่เริ่มกลับมาในยุโรป และปัญหาคอขวดด้านอุปทานที่ทำให้เงินเฟ้อปรับสูงขึ้น กระทบต่อกำลังซื้อผู้บริโภคในหลายประเทศทั่วโลก

22 พฤศจิกายน 2021

Key summary

- การส่งออกเดือนตุลาคม ยังคงขยายตัวในระดับสูงต่อเนื่องที่ 17.4%YOY แต่ปรับชะลอลงจากเดือนก่อนหน้า จากการระบาดที่เริ่มกลับมาในยุโรป และปัญหาคอขวดด้านอุปทาน (supply disruption) ทั่วโลก สะท้อนจากดัชนีเวลาขนส่งวัตถุดิบ (supplier delivery time) ที่มีระยะเวลาเพิ่มขึ้นมาก โดยปัญหาดังกล่าวทำให้อัตราเงินเฟ้อในหลายประเทศปรับเพิ่มสูงขึ้น กระทบต่อกำลังซื้อของผู้บริโภค จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกในช่วงปัจจุบัน
- EIC ปรับเพิ่มคาดการณ์ส่งออกปี 2021 เล็กน้อยเป็น 16.7% จากเดิมเคยคาดที่ 15.0% ตามตัวเลขส่งออกที่ขยายตัวเร็วกว่าคาด ขณะที่ในปี 2022 EIC คาดการส่งออกไทยยังมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องที่ราว 5.1% ปรับเพิ่มจากคาดการณ์เดิมที่ 4.7% ตามโมเมนตัมการส่งออกในช่วงปลายปีนี้ ที่ยังขยายตัวสูงต่อเนื่อง ขณะที่เศรษฐกิจโลกก็ยังมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องในปี 2022 โดยเฉพาะเศรษฐกิจประเทศกำลังพัฒนาที่จะเร่งตัวสูงขึ้นตามความคืบหน้าในการฉีดวัคซีน นอกจากนี้ ราคาสินค้าส่งออกก็มีแนวโน้มปรับเพิ่มขึ้นเช่นกัน ตามราคาสินค้าหลายประเภททั่วโลก โดยเฉพาะราคาพลังงาน จึงเป็นอีกปัจจัยสนับสนุนการเติบโตของมูลค่าส่งออกในปีหน้า
- การส่งออกในระยะต่อไปยังมีความเสี่ยงอีกมาก ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อที่อาจปรับเพิ่มขึ้นหรือยืดเยื้อจากปัญหาคอขวดด้านอุปทาน การเริ่มกลับมาระบาดของ COVID-19 รอบใหม่ในยุโรป และการชะลอตัวของเศรษฐกิจจีน รวมถึงปัญหาการขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์ที่ทำให้ค่าระวางและระยะเวลาขนส่งสินค้าอยู่ในระดับสูงต่อเนื่อง ส่วนปัญหาการขาดแคลนเซมิคอนดักเตอร์ (ชิป) คาดว่ายังเป็นปัญหาต่อเนื่องไปจนถึงปีหน้า

Key points

มูลค่าการส่งออกเดือนตุลาคม 2021 ขยายตัว 17.4%YOY ขยายตัวเร่งขึ้นจากเดือนก่อนหน้าที่ 17.1%YOY โดยหากหักทองคำ การส่งออกจะขยายตัวที่ 17.0%YOY ทำให้ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2021 มูลค่าการส่งออกขยายตัวที่ 15.7%YOY

ด้านการส่งออกราคาสินค้าพบว่า การส่งออกสินค้ายังขยายตัวแบบ %YOY ต่อเนื่องในเกือบทุกสินค้าสำคัญ ยกเว้นผลิตภัณฑ์ยางที่หดตัว

- น้ำมันสำเร็จรูปขยายตัวถึง 169.7%YOY ขยายตัวต่อเนื่อง 8 เดือน ตามความต้องการใช้พลังงานและราคาน้ำมันที่อยู่ในระดับสูง โดยขยายตัวในทุกตลาดสำคัญ เช่น กัมพูชา (83.7%YOY), ลิงคโปร์ (569.1%YOY) และเวียดนาม (368.6%YOY) เป็นต้น

- **เคมีภัณฑ์ขยายตัวที่ 52.3%YOY** ขยายตัวต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 11 โดยในเดือนนี้ขยายตัวในเกือบทุกตลาดสำคัญ เช่น จีน (58%YOY), สหรัฐฯ (91.2%YOY) และอินเดีย (78.6%YOY) เป็นต้น ยกเว้นเวียดนาม (-0.7%YOY)
- **เม็ดพลาสติกขยายตัว 32.5%YOY** ขยายตัวต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 11 โดยในเดือนนี้ขยายตัวในทุกเกือบตลาดสำคัญ เช่น จีน (9.2%YOY), อินเดีย (59.4%YOY) และอินโดนีเซีย (44.3%YOY) เป็นต้น ยกเว้นสหรัฐฯ (-7.6%YOY)
- **รถยนต์และส่วนประกอบขยายตัว 10.3%YOY** ขยายตัวต่อเนื่อง 12 เดือน โดยมีตลาดหนุนที่สำคัญ เช่น ฟิลิปปินส์ (36%YOY), อินโดนีเซีย (63.5%YOY) และชิลี (300.9%YOY) เป็นต้น ในขณะที่ ออสเตรเลีย (-30.1%YOY) และญี่ปุ่น (-26.3%YOY) เป็นตลาดจุดที่สำคัญ
- **ยางพาราขยายตัว 51.7%YOY** ขยายตัวต่อเนื่อง 13 เดือน โดยในเดือนนี้ขยายตัวในเกือบทุกตลาดสำคัญ เช่น จีน (65.8%YOY), สหรัฐฯ (67.6%YOY) และอินเดีย (186.3%YOY) เป็นต้น ยกเว้นมาเลเซีย (-1%YOY) และสเปน (-6.3%YOY) ที่หดตัว
- **เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ขยายตัว 35.9%YOY** ขยายตัวต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 11 โดยมีญี่ปุ่น (74.8%YOY), อินเดีย (25.9%YOY), อินโดนีเซีย 98.1%YOY และจีน (146.6%YOY) เป็นตลาดหนุนสำคัญ แต่มีสหรัฐฯ (-13.5%YOY) และเวียดนาม (-2.8%YOY) เป็นตลาดจุดสำคัญ
- **แผงวงจรไฟฟ้าขยายตัว 18.6%** ขยายตัวต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 11 และขยายตัวในทุกตลาดส่งออกสำคัญ เช่น ฮองกง (32.1%YOY), สิงคโปร์ (21.9%YOY) และไต้หวัน (36.1%YOY)

ด้านการส่งออกรายตลาด พบว่าตลาดญี่ปุ่นและฮ่องกงพลิกกลับไปหดตัว ในขณะที่ตลาดออสเตรเลียหดตัวต่อเนื่อง ส่วนตลาดอื่น ๆ ยังคงขยายตัว

- **การส่งออกไปอินเดียยังคงขยายตัวในระดับสูงที่ 58.3%YOY** ซึ่งเป็นการขยายตัว 9 เดือนต่อเนื่อง โดยสินค้าหลักที่ขยายตัว เช่น ไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์ (314.3%YOY), เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ (402.8%YOY) และเคมีภัณฑ์ (78.6%YOY) เป็นต้น
- **การส่งออกไปอาเซียน 5** ขยายตัว 39.7% ซึ่งเป็นการขยายตัวต่อเนื่อง 6 เดือน และเป็นการขยายตัวในอัตราเร่งที่สุดในรอบ 4 เดือน โดยมีสินค้าหนุนสำคัญ เช่น รถยนต์และส่วนประกอบ (29.9%YOY), น้ำมันสำเร็จรูป (380.1%YOY) และเครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ (39.3%YOY) เป็นต้น
- **การส่งออกไปฮ่องกงพลิกกลับมาหดตัวอีกครั้งที่ -2.5%YOY** หลังจากที่ขยายตัว 14.6%YOY ในเดือนก่อนหน้า โดยมีสินค้าสำคัญที่หดตัวหลายสินค้า เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ (-17.9%YOY), เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ และส่วนประกอบ (-21.1%YOY) และอัญมณีและเครื่องประดับ (-9.4%YOY) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีแผงวงจรไฟฟ้า (32.1%YOY) เป็นปัจจัยหนุนที่สำคัญ
- **การส่งออกไปญี่ปุ่นพลิกมาหดตัวเป็นครั้งแรกในรอบ 12 เดือนที่ -2%YOY** หลังจากที่ขยายตัว 13.2%YOY ในเดือนก่อนหน้า โดยมีสินค้าสำคัญที่หดตัวหลายสินค้า เช่น รถยนต์และส่วนประกอบ (-26.3%YOY), เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ และส่วนประกอบ (-9%YOY) และไก่แปรรูป (-24.6%YOY) เป็นต้น
- **การส่งออกไปออสเตรเลียหดตัวต่อเนื่องเป็นเดือนที่สี่ที่ -12.4% YOY** เร่งตัวจากเดือนก่อนหน้าที่ -0.6%YOY โดยสินค้าส่งออกหลักที่หดตัว เช่น รถยนต์และส่วนประกอบ (-30.1%YOY), เครื่องปรับอากาศ (-18.2%YOY) และอัญมณีและเครื่องประดับ (-32.9%YOY) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีเม็ดพลาสติก (90.23%YOY) เป็นปัจจัยหนุนที่สำคัญ

รูปที่ 1 : การส่งออกเดือนตุลาคม ยังขยายตัวแบบ %YOY ในทุกหมวดสินค้าสำคัญยกเว้นผลิตภัณฑ์ยาง ในส่วนของรายตลาดสำคัญ ตลาดญี่ปุ่นและฮ่องกงพลิกกลับไปหดตัว ในขณะที่ตลาดออสเตรเลียหดตัวต่อเนื่อง ส่วนตลาดอื่น ๆ ขยายตัวต่อเนื่อง

ส่งออกรายสินค้า

หน่วย: %YOY, (สัดส่วนในปี 2020)	2020	2020Q4	2021Q1	2021Q2	2021Q3	Aug-21	Sep-21	Oct-21	YTD
รวมทั้งหมด (100%)	-5.9%	-2.0%	2.1%	31.8%	15.3%	8.9%	17.1%	17.4%	15.7%
ไม่รวมทองคำ (94.3%)	-8.5%	-1.6%	8.1%	40.1%	23.6%	23.8%	18.9%	17.0%	22.2%
เครื่องใช้ไฟฟ้า (10.1%)	-3.0%	10.9%	14.8%	48.8%	12.9%	6.3%	11.2%	5.4%	21.5%
รถยนต์และส่วนประกอบ (9.2%)	-21.8%	0.1%	23.8%	120.4%	19.1%	17.8%	4.9%	10.3%	38.4%
เกษตรกรรม (9.1%)	-3.1%	4.8%	12.9%	26.8%	34.3%	45.5%	12.9%	22.5%	24.5%
เคมีภัณฑ์และพลาสติก (8.1%)	-10.7%	-0.3%	20.6%	49.7%	43.0%	42.1%	39.9%	33.1%	36.9%
อุตสาหกรรมกรรมการเกษตร (7.8%)	-3.8%	-11.5%	-2.7%	6.7%	4.0%	0.2%	11.3%	13.5%	3.7%
คอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ (8.1%)	2.3%	3.8%	8.4%	30.8%	17.7%	10.5%	22.6%	1.7%	16.7%
ผลิตภัณฑ์ยาง (5.2%)	7.8%	15.5%	32.4%	48.6%	8.2%	6.5%	2.6%	-4.6%	24.2%
แผงวงจรไฟฟ้า (3.1%)	-5.7%	-1.9%	13.9%	22.7%	19.4%	16.5%	16.2%	18.6%	18.7%
เครื่องจักรกล (2.8%)	-10.5%	1.9%	8.2%	51.1%	27.2%	21.8%	32.8%	15.7%	25.2%
น้ำมันสำเร็จรูป (2.3%)	-27.0%	-28.3%	-5.5%	95.7%	103.4%	127.8%	114.4%	169.7%	62.5%
สิ่งทอ (2.5%)	-16.9%	-12.5%	-5.3%	32.6%	15.5%	9.2%	19.2%	11.2%	12.1%

ส่งออกรายตลาด

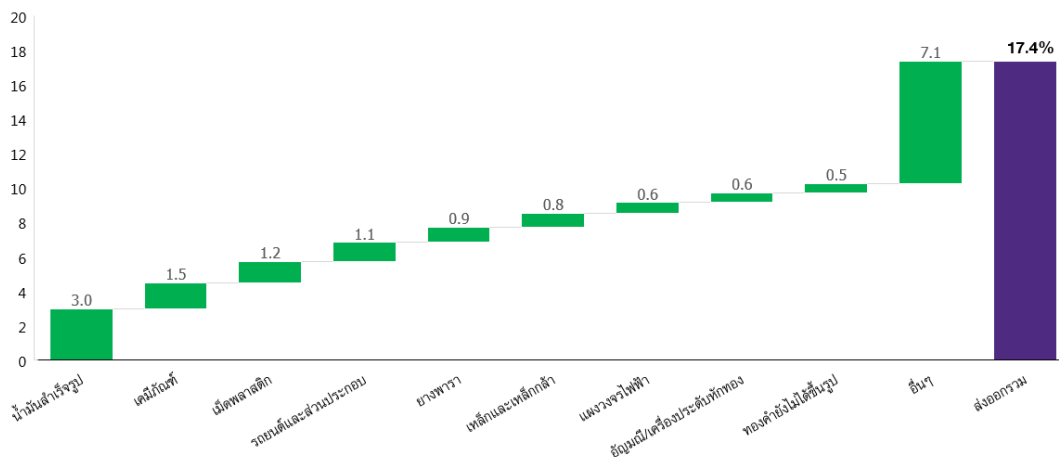
หน่วย: %YOY, (สัดส่วนในปี 2020)	2020	2020Q4	2021Q1	2021Q2	2021Q3	Aug-21	Sep-21	Oct-21	YTD
ส่งออกรวม	-5.9%	-2.0%	2.1%	31.8%	15.3%	8.9%	17.1%	17.4%	15.7%
สหรัฐฯ (14.8%)	9.7%	16.2%	12.4%	30.4%	19.6%	16.2%	20.2%	16.1%	20.0%
อาเซียน5 (13.4%)	-12.2%	-15.0%	-10.2%	27.0%	26.5%	26.9%	25.7%	39.7%	14.9%
จีน (12.9%)	2.2%	-2.6%	19.7%	29.2%	32.2%	32.3%	23.3%	14.1%	26.1%
CLMV (10.5%)	-11.1%	-12.0%	0.6%	42.3%	8.1%	0.0%	8.2%	19.8%	15.3%
ญี่ปุ่น (9.8%)	-7.0%	4.2%	6.4%	20.0%	15.3%	10.0%	13.2%	-2.0%	11.7%
สหภาพยุโรป15 (8%)	-12.6%	-3.7%	8.0%	51.9%	14.1%	12.8%	9.4%	12.0%	20.7%
ฮ่องกง (4.9%)	-3.6%	-2.0%	-19.3%	16.3%	7.8%	-9.5%	14.6%	-2.5%	0.5%
ออสเตรเลีย (4.2%)	-3.9%	14.8%	19.8%	27.7%	-12.6%	-23.1%	-0.6%	-12.4%	7.2%
ตะวันออกกลาง (3.1%)	-12.7%	-10.1%	-0.3%	41.7%	19.9%	31.9%	17.4%	33.2%	19.0%
อินเดีย (2.4%)	-25.0%	9.0%	7.6%	181.5%	64.9%	44.2%	76.1%	58.3%	58.4%

ที่มา : การวิเคราะห์โดย EIC จากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์

รูปที่ 2 : น้ำมันสำเร็จรูป เคมีภัณฑ์ เม็ดพลาสติก และรถยนต์และส่วนประกอบเป็นปัจจัยหนุนการส่งออกที่สำคัญ

แหล่งที่มาของการขยายตัว (Contribution to growth) ของมูลค่าการส่งออกเดือน ต.ค. 2021

หน่วย : percentage point

ที่มา : การวิเคราะห์โดย EIC จากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์

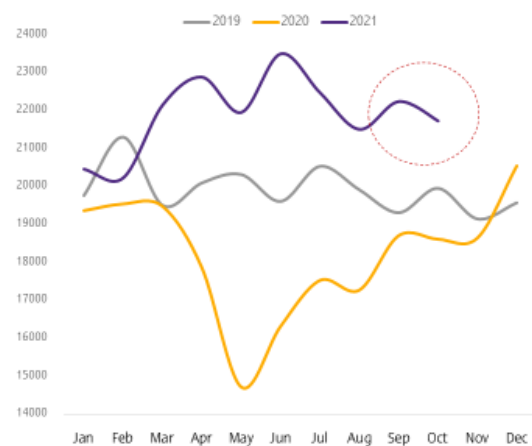
ด้านมูลค่านำเข้าในเดือนตุลาคม 2021 ขยายตัว 34.6%YOY เร่งตัวขึ้นจากเดือนก่อนหน้าที่ 30.3%YOY โดยเป็นการขยายตัวในทุกหมวดนำเข้าสำคัญ ได้แก่ สินค้าเชื้อเพลิง (104.4%YOY) ที่ขยายตัวราคาที่ปรับเพิ่มขึ้นสูงมากเมื่อเทียบกับปีก่อน, สินค้าทุน (25.4%YOY), สินค้าอุปโภคบริโภค (34.3%YOY) และยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง (2.5%YOY) ขณะที่การนำเข้าสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปขยายตัวเช่นกันที่ 26.7%YOY และหากหักทองคำจะขยายตัวที่ 25.5%YOY ทั้งนี้ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2021 การนำเข้าขยายตัวที่ 31.3%YOY ในส่วนของดุลการค้าเดือนตุลาคมขาดดุล -370.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หากรวม 10 เดือนแรกของปี 2021 จะเกินดุลที่ 1,646.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

■ Implication

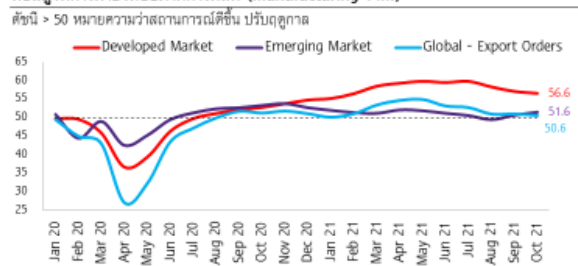
การส่งออกเดือนตุลาคมยังขยายตัวสูงที่ 17.4%YOY แต่ปรับชะลอจากเดือนก่อนหน้าที่ -2.3%MOM_sa (หักการส่งออกทองคำและปรับฤดูกาล) จากการระบาดที่เริ่มกลับมาในยุโรป และปัญหาคอขวดด้านอุปทานของโลก สะท้อนจากดัชนีเวลาขนส่งวัตถุดิบ (supplier delivery time) ที่มีระยะเวลาเพิ่มขึ้นมาก และข้อมูล PMI ของประเทศแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะเศรษฐกิจประเทศพัฒนาแล้ว และ Global Export orders ที่ปรับชะลอลงในเดือนตุลาคม (รูปที่ 3) โดยปัญหาคอขวดด้านอุปทานดังกล่าวส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อในหลายประเทศปรับตัวสูงขึ้น กระทั่งก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้น จึงทำให้เศรษฐกิจและการค้าโลกปรับชะลอในช่วงปัจจุบัน

รูปที่ 3 : การส่งออกเดือนตุลาคมยังขยายตัวสูง แต่ปรับชะลอจากเดือนก่อนหน้า โดยปัญหาคอขวดด้านอุปทานเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจโลกชะลอตัวในช่วงปัจจุบัน

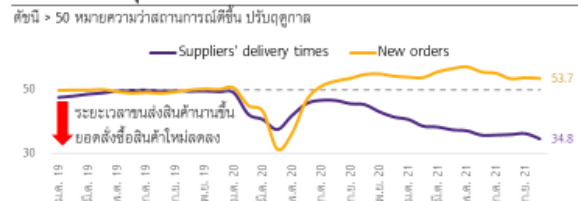
มูลค่าการส่งออกของไทยไม่รวมทองคำแบบปรับฤดูกาล
หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ดัชนีผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อภาคการผลิต (Manufacturing PMI)

ดัชนีเวลาขนส่งวัตถุดิบและดัชนียอดคำสั่งซื้อสินค้าใหม่

ที่มา : การวิเคราะห์โดย EIC จากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์ JP Morgan และ CEIC

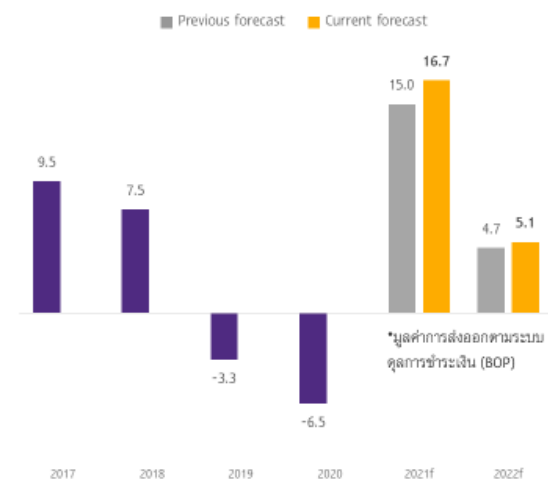
EIC ปรับเพิ่มคาดการณ์ส่งออกปี 2021 เป็น 16.7% จากเดิมเคยคาดที่ 15.0% ตามตัวเลขส่งออกที่ยังขยายตัวสูงต่อเนื่อง ขณะที่ในปี 2022 EIC คาดการส่งออกไทยยังมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องที่ราว 5.1% ปรับเพิ่มจากคาดการณ์เดิมที่ 4.7% (ตัวเลขในระบบดุลการชำระเงิน) โดยแม้เศรษฐกิจโลกจะมีทิศทางกลับมาชะลอตัวอีกครั้ง แต่เนื่องจากตัวเลขส่งออกในช่วงก่อนหน้าเติบโตเร็วกว่าที่คาด จึงมีการปรับเพิ่มคาดการณ์มูลค่าส่งออกปีนี้เล็กน้อยมาเป็น 16.7% ส่วนปีหน้ามีการปรับเพิ่มคาดการณ์เช่นกัน จากโมเมนตัมการส่งออกในช่วงปลายปีนี้ที่เร่งตัวเร็วขึ้น ขณะที่ราคาสินค้าส่งออกก็มีแนวโน้มปรับเพิ่มขึ้นตามราคาสินค้าหลายประเภททั่วโลก โดยเฉพาะราคาพลังงาน จึงเป็นอีกปัจจัยสนับสนุนการเติบโตของมูลค่าส่งออกในปีหน้า โดยการส่งออกไปยังประเทศกำลังพัฒนาในปี 2022 มีแนวโน้มขยายตัวได้ดีตามการเร่งตัวของเศรษฐกิจที่จะได้ผลดีจากความคืบหน้าในการฉีดวัคซีนที่เพิ่มขึ้น ขณะที่เศรษฐกิจประเทศพัฒนาแล้วก็มีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องแต่ในอัตราที่ชะลอลงจากเศรษฐกิจปีนี้ที่เร่งตัวไปก่อนหน้าแล้ว

อย่างไรก็ตาม การส่งออกไทยในระยะถัดไปยังมีความเสี่ยงที่ต้องจับตามองหลายประการ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อที่อาจปรับเพิ่มขึ้นหรือยืดเยื้อจากปัญหาคอขวดด้านอุปทาน การเริ่มกลับมาระบาดของ COVID-19 รอบใหม่ในยุโรป และการชะลอตัวของเศรษฐกิจจีนจากผลกระทบของวิกฤติพลังงานและภาคอสังหาริมทรัพย์ สำหรับปัญหาการขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์ที่ทำให้ค่าระวางและระยะเวลาขนส่งสินค้าอยู่ในระดับสูงนั้น คาดว่าจะปรับตัวดีขึ้นในครึ่งแรกของปี 2022 จากอุปสงค์การนำเข้าสินค้าทั่วโลกที่จะปรับลดลงตามฤดูกาล รวมถึงการนำเข้าจากสหรัฐฯ ที่มีแนวโน้มชะลอลงจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่มีขนาดเล็กลง และผู้บริโภคมียุคใหม่หันไปใช้จ่ายภาคบริการมากขึ้น แต่ค่าระวางเรือก็ยังมีแนวโน้มอยู่ในระดับที่สูงกว่าก่อนเกิดวิกฤติ ส่วนปัญหาการขาดแคลนเซมิคอนดักเตอร์ (ชิป) คาดว่าจะยังคงลากยาวต่อเนื่องไปจนถึงปีหน้า สอดคล้องกับข้อมูลล่าสุดที่บ่งชี้ว่า ระยะเวลาในการผลิตและส่งมอบชิ้นส่วนเซมิคอนดักเตอร์ หรือ lead time ยังมีแนวโน้มนานขึ้น โดยคาดว่าสถานการณ์จะเริ่มคลี่คลายช่วงครึ่งหลังของปีหน้าเป็นต้นไป

รูปที่ 4 : การส่งออกของไทยในระยะต่อไปมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง แต่มีความเสี่ยงหลายประการที่ต้องจับตามอง

ประมาณการมูลค่าส่งออกของไทยโดย EIC

หน่วย : %YOY

ความเสี่ยงที่ต้องจับตามองในระยะถัดไป

- อัตราเงินเฟ้อที่อาจปรับเพิ่มขึ้นหรือยืดเยื้อจากปัญหาคอขวดด้านอุปทาน
- การเริ่มกลับมาระบาดของ COVID-19 รอบใหม่ในยุโรป
- การชะลอตัวของเศรษฐกิจจีนจากผลกระทบของวิกฤติพลังงานและภาคอสังหาริมทรัพย์
- ปัญหาการขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์ที่ทำให้ค่าระวางและระยะเวลาขนส่งสินค้าอยู่ในระดับสูง
- ปัญหาการขาดแคลนเซมิคอนดักเตอร์ (ชิป)

ที่มา : การวิเคราะห์โดย EIC

บทวิเคราะห์โดย... <https://www.sceic.com/th/detail/product/7946>

ผู้เขียนบทวิเคราะห์ : พันนิต อรุณีนิรมาน (panundorn.aruneeniramarn@scb.co.th)

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส

วิษณุ กุลาคี (vishal.gulati@scb.co.th)

นักวิเคราะห์

Economic Intelligence Center (EIC)

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

EIC Online: www.sceic.com

Disclaimer: The information contained in this report has been obtained from sources believed to be reliable. However, neither we nor any of our respective affiliates, employees or representatives make any representation or warranty, express or implied, as to the accuracy or completeness of any of the information contained in this report, and we and our respective affiliates, employees or representatives expressly disclaim any and all liability relating to or resulting from the use of this report or such information by the recipient or other persons in whatever manner. Any opinions presented herein represent our subjective views and our current estimates and judgments based on various assumptions that may be subject to change without notice, and may not prove to be correct. This report is for the recipient's information only. It does not represent or constitute any advice, offer, recommendation, or solicitation by us and should not be relied upon as such. We, or any of our associates, may also have an interest in the companies mentioned herein.